

2016

International Charter on Geographical Education

IGU
UGI

Tarptautinė 2016 m. geografinio švietimo chartija

Turinys

Tarptautinės 2016 m. geografinio švietimo chartijos pagrindas.....	2
Naujosios chartijos paskirtis.....	3
Geografijos indėlis į švietimo procesą.....	5
Moksliniai geografinio švietimo tyrimai.....	5
Tarptautinis bendradarbiavimas	9
Tarptautinis veiksmų planas.....	9

Tarptautinės 2016 m. geografinio švietimo chartijos pagrindas

Tarptautinę geografinio švietimo chartiją patvirtino Generalinė tarptautinės geografų sąjungos asamblėja 1992 m. rugpjūčio mėn. Vašingtone (JAV) vykusio 27-o Tarptautinio geografų kongreso metu (www.igu-cge.org). Chartijoje Tarptautinės geografų sąjungos Geografinio švietimo komisijos nariai skelbėsi esą:

Įsitikinę, kad jei dabar ir ateityje norime ugdyti atsakingus ir veiklius piliečius, geografinis švietimas yra būtinas,

Suvokiantys, kad visose ugdymo pakopose geografija gali būti informatyvi, įgalinanti ir įkvepianti disciplina, mokanti visą gyvenimą mėgautis supančiu pasauliu ir jį suprasti,

Žinantys, kad mokiniams reikia vis daugiau tarptautinės patirties, kad sugebėtų produktyviai bendradarbiauti spręsdami įvairiausias ekonomines, politines, kultūrinės ir aplinkos apsaugos problemas dėl globalizacijos vis labiau „mažėjančiame“ pasaulyje,

Susirūpinę, kad kai kuriose pasaulio kraštuose geografinis švietimas nepelnytai pamirštas, o kitur – stokoja sistemos ir nuoseklumo,

Pasirengę padėti kolegoms kovoti su geografine beraštyse visose pasaulio šalyse,

Palaikantys principus, išdėstytus šiuose dokumentuose:

- Jungtinių Tautų chartijoje;
- Visuotinėje žmogaus teisių deklaracijoje;

- UNESCO konstitucijoje;
- UNESCO rekomendacijoje dėl į tarptautinį bendradarbiavimą, taiką ir tautų tarpusavio ryšius nukreiptą švietimą;
- Vaiko teisių deklaracijoje; ir
- Daugybėje valstybinių mokymo programų ir pareiškimų apie geografijos mokymą,

Ir manantys, kad visiems pasaulio žmonėms vertėtų laikytis šios Tarptautinės geografinio švietimo chartijos.

Vėlesniais metais Tarptautinės geografų sąjungos vardu Geografinio švietimo komisija paskelbė šias deklaracijas:

Tarptautinę geografinio švietimo deklaraciją dėl kultūrų įvairovės, kuri buvo priimta 2000 m. rugpjūtį Seule (Pietų Korėjoje) vykusio 29-o Geografų kongreso metu.

Liucernos geografinio švietimo deklaraciją dėl tvaraus vystymosi, kuri buvo priimta 2007 m. liepą Liucernoje (Šveicarijoje) vykusio TGS GŠK (Tarptautinės geografų Sąjungos Geografinio švietimo komisijos) regioninio simpoziumo metu.

Tarptautinę deklaraciją dėl mokslinių geografinio švietimo tyrimų, kuri buvo priimta 2015 m. rugpjūtį Maskvoje (Rusijoje) vykusios TGS regioninės konferencijos metu.

Naujosios chartijos paskirtis

Nuo 1992 m. pasaulis pasikeitė, o su juo – ir geografijos disciplina bei geografinis švietimas. Siekdama atsižvelgti į šiuos pokyčius ir padėti politikos formuotojams, mokymo programų kūrėjams ir mokytojams, Geografinio švietimo komisija Chartiją perrašė, jos esmę išdėstydamą veiksmų plano pavidalu.

2016 m. Chartija patvirtina jos pirmtakėje išdėstytus principus ir teigia, kad:

- Geografija tyrinėja Žemę ir jos gamtinę, fizinę aplinkas bei žmonių populiaciją. Ši disciplina suteikia galimybių studijuoti įvairias žmonijos veiklas, jų tarpusavio ryšius ir sąveikas su vietinėmis ir globaliomis terpėmis;
- Geografija, kuri dažnai tiesia tiltus tarp gamtos ir socialinių mokslų, yra vienintelė disciplina, tyrinėjanti erdvinį kintamumą, t.y., kaip tie patys reiškiniai, įvykiai ir procesai varijuoja skirtingose vietose, todėl yra be galo svarbi visose visuomenėse gyvenančių piliečių švietimo dalis;
- Kai kuriuose pasaulio kraštuose geografinis švietimas yra nepelnytai apleistas, o kituose jam trūksta sistemos ir palaikymo.

Dėl to ši Chartija yra skirta visų tautų ir jurisdikcijų švietimo politikos formuotojams, mokymo programų kūrėjams ir geografijos mokytojams, siekiant padėti jiems užtikrinti, kad visi jaunuoliai būtų geografijos mokomi efektyviai ir vertingai, ir ištiesti pagalbos ranką su geografine beraštyse kovojančiais švietimo darbuotojais visame pasaulyje.

Mergaičių mokykla Tunise

Geografijos indėlis į švietimo procesą

Kai geografijos mokoma efektyviai, ji jaunas žmones žavi ir įkvepia. Todėl esminė viso pasaulio politikos formuotojų ir švietimo lyderių pareiga – užtikrinti geografijos mokymo mokyklose kokybę. Tyrinėdami geografiją ir mokydamiesi vertinti mūsų planetos grožį, neapbrėpiamą žemę formuojančių jėgų galią ar dažnai be galo išmoningus būdus, kuriais žmonės susikuria gerbūvį įvairialypėse terpėse ir aplinkybėse, jauni žmonės pradeda suvokti ir domėtis, kaip atsiranda tam tikros vietovės ir kraštovaizdžiai, kaip žmonės sąveikauja su savo gyvenamąja aplinka, kokios yra mūsų kasdienių su erdve susijusių sprendimų pasekmės, ir iš ko sudėliota įvairiapusė ir tvirtais ryšiais susaistyta įvairių mūsų planetos kultūrų ir bendruomenių mozaika.

Taigi geografija yra gyvybiškai svarbus XXI a. pasaulio piliečių žinių šaltinis, suteikiantis mums galimybių ieškoti atsakymų į klausimą – kaip galime šiuolaikiniame tarpusavio ryšiais susaistytame pasaulyje gyventi tvariai? Pakankamai geografijos žinių turintys piliečiai supranta pasaulio žmones siejančius ryšius ir jų pareigas tiek mūsų gamtinei aplinkai, tiek vieni kitiems. Mokydamiesi geografijos, jaunuoliai mokosi gyventi harmonijoje su kitais gyvais padarais bei žmonėmis.

Geografijos tyrinėjimai patenkina smalsumą, tačiau tuo pačiu metu jį ir skatina. Geografijos mokymosi metu įgytos požiūrio perspektyvos padeda giliau suvokti daugybę šiais laikais žmonijos patiriamų iššūkių, susijusių su klimato kaita, aprūpinimu maistu, energijos išteklių pasirinkimu, pertekliniu gamtinių resursų naudojimu ir urbanizacija. Taip geografijos mokymas padeda pasiekti keletą be galo svarbių švietimo tikslų. Geografija, paremta pačių jaunų žmonių išgyvenimais, padeda jiems geriau formuluoti rūpimus klausimus, vystyti intelektą ir veiksmingiau reaguoti į gyvenimo keliamus iššūkius. Taip jie įgyja ne vien pagrindinių XXI a. žmogui reikalingų gebėjimų, bet ir išmoksta naudotis išskirtiniais tiriamaisiais įrankiais – t.y., studijuoti žemėlapius, rinkti duomenis konkrečioje vietoje ir naudotis galingomis skaitmeninės komunikacijos priemonėmis.

Moksliniai geografinio švietimo tyrimai

Jei norime, kad ateinanti mokinių karta turėtų užtektinai žinių, įgūdžių, vertybių, nuostatų ir įrankių išties vertinti mūsų planetą, rūpintis ja ir priimti jai reikalingus protingus sprendimus, geografijos mokymas yra be galo svarbus. Koks geriausias būdas šios disciplinos mokytį plataus spektro besimokančiuosius yra svarbus klausimas, į kurį atsakyti galima tik pasitelkus reikšmingus ir nuolatos vykstančius mokslinius tyrimus. Mes raginame politikos formuotojus ir geografijos mokytojus plėtoti turimus pajėgumus ir vykdyti tiek teorinius, tiek taikomuosius aspektus apimančius mokslinius tyrimus. Minėtus specialistus raginame imtis šių konkrečių užduočių:

- Vykdyti daugiau mokslinių tyrimų ir plačiau juos taikyti mokant klasėje,

- Vertinti šiuo metu vykstančius mokslinius geografinio švietimo tyrimus ir kaupiamas žinias, ir
- Nustatyti šios mokslinių tyrimų srities ateities prioritetus.

TGS Geografinio švietimo komisija palaiko ir skatina geografinio švietimo tyrimus, vykstančius tiek šalių viduje, tiek peržengiančius jų sienas. Norėdama, kad tobulėtų strategijos ir veiklos, gerinančios geografijos mokymo ir mokymosi visose švietimo institucijose kokybę, Komisija siekia sukurti tarptautinę mokslinių geografinio švietimo tyrimų kultūrą.

Pradinėse ir vidurinėse mokyklose, taip pat papildomo ugdymo ir aukštojo mokslo įstaigose geografijos mokantys specialistai privalo turėti galimybę remtis mokslinių tyrimų metu gaunamais duomenimis. Jiems reikia pačių kokybiškiausių ir vertingiausių įžvalgų apie, pavyzdžiui, naujų technologijų naudojimą, problemų sprendimu grįstas mokymosi strategijas ir ateities švietimą. Tai būtina, nes, gerinant švietimą, mokytojai atlieka svarbiausią vaidmenį, o geriems mokytojams reikia pačių geriausių darbo įrankių.

Tyrimų metu turėtų būti keliami šie svarbūs klausimai:

- Ką apie geografiją turi išmanyti mokiniai? Kokie išankstiniai nusistatymai ir klaidingos nuomonės paplitę mokinių tarpe? Kaip galime tobulinti jų geografijos žinias, geografijos suvokimą ir įgūdžius?
- Ar gerai suvokiame geografijos mokymosi progresą? Kokie yra tinkamiausi būdai jam tikrinti ir vertinti?
- Kokie yra veiksmingos mokymo ir mokymosi medžiagos požymiai, kokie ištekliai labiausiai padeda gerinti geografinio švietimo kokybę?
- Kokie geografijos mokymo būdai padeda veiksmingai ir produktyviai gerinti geografinio švietimo kokybę?
- Kaip galėtume patobulinti geografijos mokytojų rengimą, kad geografijos mokymosi pasiekimai mokyklose išaugtų?

Pasitelkę tokius mokslinius tyrimus, mokymo programų kūrėjai ir visų lygių geografijos mokytojai galės:

- Ištobulinti geografijos mokymo ir mokymosi procesams svarbias mokymo programų kūrimo, pedagogines ir vertinimo veiklas;
- Geografijos mokytojų ir švietimo darbuotojų tarpe plėtoti „orientaciją į mokslinius tyrimus“, padedančią kritiškai ir apmąstant taikyti įprastines praktikas, ir tokius „mąstymo įpročius“, kurie skatina reikalauti geresnės geografinio švietimo kokybės; ir
- Aiškiai išdėstyti geografinio švietimo paskirtį ir tikslus, nepriklausančius nuo vietoje taikomos geografijos mokymo programos.

Vaizdas į Fuerteventura iš Lansarotės s., Ispanija

Tarptautinis bendradarbiavimas

Vykdomas tinkamai, geografijos mokymas suteikia jauniems žmonėms unikalių gebėjimų apie pasaulį mąstyti kritiškai. Tačiau skirtingose pasaulio šalyse ir požiūris į geografijos mokymą skiriasi – kai kuriose visuomenėse gyvenantiems jauniems žmonėms sunkiau įgyti geografinių žinių. Vienas iš būdų, padedančių vystyti pasaulinį geografinį švietimą ir geriau suvokti jo kokybę – skatinti ir palaikyti tarptautinį bendradarbiavimą, kurio metu dalinamasi ribotais ištekliais ir suteikiama galimybių skirtingų šalių švietimo darbuotojams mokytis vieniems iš kitų.

Skatinamas ir plėtojamas tarptautinis geografinio švietimo darbuotojų bendradarbiavimas turėtų vykti per dvišalius ir daugiašalius patirties ir tyrimų duomenų mainus. Šiame procese turėtų dalyvauti mokiniai, mokytojai ir mokytojus rengiantys specialistai. Būtų išties naudinga, jei jis būtų sutelktas į mokymo medžiagos kūrimą ir tyrimais paremtą mokymo programų, pedagoginių ir vertinimo įrankių tobulinimą.

Atlikdamos savo darbą, Tarptautinės geografų sąjungos Geografinio švietimo komisija ir daugybė kitų geografijos draugijų ir asociacijų ragina visų šalių geografinio švietimo darbuotojus ir mokytojus siekti, kad tokie mainai vyktų.

Raginame ir politikos formuotojus skatinti tarptautinį bendradarbiavimą ir sudaryti jam palankias sąlygas.

Tarptautinis veiksmų planas

Kad visi jauni žmonės gautų naudos iš viršuje aprašyto geografinio švietimo, politikos formuotojams, mokymo programų kūrėjams ir geografijos mokytojams Tarptautinės geografų sąjungos Geografinio švietimo komisija siūlo šį veiksmų planą, kurio tikslas – pagerinti geografijos mokymo ir mokslinių geografinio švietimo tyrimų kokybę visame pasaulyje:

- 1. Kad visuomenė labiau palaikytų ir geriau suprastų geografijos disciplinos reikšmę mokymo programose, valstybinės ir regioninės švietimo politikos formuotojai bei geografijos mokytojai turėtų stengtis aiškiau pademonstruoti, kokią naudą ir prasmę geografinis švietimas suteikia visuomenės nariams.**

Argumentai, rodantys geografinio švietimo naudą:

- Geografijos mokslas – toli gražu ne vien daugybės faktų ir sąvokų rinkinys. Šios disciplinos dėmesio centre – mūsų nuolat kintančią planetą padedantys suvokti procesai ir tendencijos. Geografija moko kritiškai mąstyti apie tvarų žmonijos egzistavimą tiek vietinėse bendruomenėse, tiek pasauliniu mastu, ir imtis reikiamų veiksmų.

- Geografija nagrinėja žmogaus ir jo aplinkos sąveikas konkrečių vietų ir vietovių kontekste bei tokius geografijos požiūriu reikšmingus reiškinius, kaip gamtos pavojai, klimato kaita, energijos išteklių, migracija, žemės panaudojimas, urbanizacija, skurdas ir tautinė tapatybė. Geografija tiesia tiltus tarp gamtos ir socialinių mokslų bei skatina šiuos klausimus nagrinėti „holistiniu“ būdu.
- Geografija tiria vietinius ir pasaulinius reiškinius bei šių skirtingų žmonijos egzistavimo mastų tarpusavio sąsajas.
- Gyvenime vieta yra be galo svarbi – ypač šioje globalizacijos ir interneto epochoje – todėl geografijos mokslas turi daug praktinės ir lengvai kasdieniame gyvenime pritaikomos naudos.
- Geografija yra disciplina, suteikianti esminių žinių apie vietas ir regionus. Sugebėdami vertinti unikalius kontekstus ir aplinkybes tarpiais ryšiais susaistytame pasaulyje, pradedame giliau suvokti žmonijos įvairovę.
- Geografijos žinios ir susiję įgūdžiai (ypač tie, kurie yra lavinami pasitelkiant geoerdvines technologijas) suteikia išskirtinių galimybių suvokti modernųjį pasaulį ir padeda kurti neįkainojamą XXI a. gebėjimų rinkinį, kuris pravers ne tik šiandien, bet ir ateityje.

2. Valstybinės ir regioninės švietimo politikos formuotojai turėtų nustatyti minimalius geografijos mokymo ir geografinio raštingumo reikalavimus, taikytinus geografijos mokantiesiems.

Šis reikalavimas grindžiamas tokiais įsitikinimais:

- Visi vaikai, kurie mokosi bet kurio lygio pradinėse ir vidurinėse mokyklose, privalo būti geografijos mokomi kokybiškai, nes tai svarbi jų mokymo programos dalis.
- Jei norime, kad mokymo programos būtų taikomos ir įgyvendinamos efektyviai, visose mokyklose turėtų dirbti aukštos kvalifikacijos geografijos mokymo specialistai, kadangi švietimo inovacijas ir kokybę užtikrina mokytojai. Pradiniuose mokytojų rengimo nuostatuose turėtų būti nurodyti minimalūs reikalavimai, taikomi tiek pradinėse, tiek vidurinėse mokyklose dirbantiems mokytojams.
- Visų lygių geografijos mokytojai turėtų puikiai išmanyti tiek fizinius, tiek žmogiškuosius geografijos mokslo aspektus, kad galėtų integruoti abi šias sritis pradiniam ir viduriniam mokymui tinkamais būdais.

Geografijos mokytojų konsultacija Nyderlanduose

3. Valstybinės ir regioninės švietimo politikos formuotojai ir dalykinės geografijos mokytojų organizacijos turėtų sukurti procesus, kurie skatintų (tarp)tautinius gerųjų praktikų mainus.

Tikėtina, kad vietinėse bendruomenėse, valstybės bei tarptautiniu lygmeniu vykstantis glaudesnis geografijos mokytojų bendradarbiavimas ir patirties mainai gali padėti:

- Sutvirtinti geografijos disciplinos padėtį mokyklose;
- Aiškiai išdėstyti geografinio švietimo tikslus; ir
- Išplėtoti pedagogines geografinio švietimo praktikas.

Siekiant plačiau paskleisti informaciją apie geografinio švietimo pagrindą sudarančius įgūdžius, žinias ir vertybes, turėtų būti skatinama lyginti skirtingų šalių geografijos mokymo standartus ir naudotis galimybėmis vykdyti tarptautinius mokytojų mainus.

4. Valstybinės ir regioninės švietimo politikos formuotojai ir dalykinės geografijos mokytojų organizacijos turėtų sukurti vietos poreikiams pritaikytą į geografinį švietimą orientuotą mokslinių tyrimų darbotvarkę.

Jei norime pagerinti geografijos mokymo kokybę visame pasaulyje, turime užtikrinti, kad visi geografinio švietimo sistemos aspektai būtų vystomi remiantis stiprių, kolegų recenzuojamų ir aktualių mokslinių tyrimų rezultatais. Štai, ką turime padaryti, jei norime to pasiekti:

- Kad nustatytų geriausius mokslinių tyrimų pavyzdžius ir tolimesnes būtinas kryptis, politikos formuotojai ir mokymo programų kūrėjai turėtų peržvelgti tarptautiniu lygiu publikuojamus geografinio švietimo srities tyrimus.
- Kai nustatoma, kad šiuo metu vykdoma nepakankamai mokslinių tyrimų, politikos formuotojai turėtų sukurti mokslinius tyrimus geografinio švietimo srityje skatinančius ir jų kokybę gerinančius mechanizmus.
- Politikos formuotojai ir mokymo programų kūrėjai turėtų sukurti mechanizmus, kurie padėtų mokytojams savo mokyklose gimtąja kalba susipažinti su tarptautiniais geografinio švietimo srityje vykdomais moksliniais tyrimais.

- Mokytojai turėtų būti skatinami dalyvauti kokybiškuose geografinio švietimo srities moksliniuose tyrimų, kurie būtų jų profesinę kvalifikaciją keliančių aukštojo mokslo studijų dalimi. Šių mokslinių tyrimų kokybę pagerinti padėtų tarptautinės mokslinių tyrimų grupės, suteikiančios tyrėjams galimybių naudotis tais ištekliais, duomenimis ir patirtimi, kurie kitu atveju būtų sunkiau prieinami.

5. Valstybinės ir regioninės švietimo politikos formuotojai ir dalykinės geografijos mokytojų organizacijos turėtų sukurti ir plėtoti stiprų ir struktūruotą profesinį tinklą.

Jei norime rasti naujų geografinio švietimo galimybių, struktūruoti valstybiniai ir tarptautiniai profesiniai tinklai yra būtini. Kad šie tinklai būtų sukurti, reikalinga visapusiška švietimo politikos formuotojų, geografo organizacijų ir kitų suinteresuotųjų šalių parama. Todėl būtini šie veiksmai:

- Reikia nuolatos skatinti profesinį visų mokytojų tobulėjimą geografinio švietimo srityje, jam turi būti sukuriamos palankios sąlygos. Tobulėjimas turi vykti profesinio tinklo viduje ir tarp skirtingų profesinių tinklų.
- Tam, kad ši disciplina taptų matomesnė, o jos svarba švietimo srityje būtų labiau vertinama, geografija turėtų būti plačiau nušviečiama žiniasklaidoje. Vietiniai, regioniniai, valstybiniai ir tarptautiniai profesiniai tinklai turėtų būti skatinami į savo veiklas įtraukti ir plačiąją visuomenę.

Geografinį visų jaunų žmonių švietimą reikia modeliuoti taip, kad jo metu būtų sprendžiami su regioniniais ir/arba valstybiniais prioritetais susiję klausimai, tačiau labai svarbu, kad jis visada būtų paremtas penkiais viršuje išvardintais punktais. Nors skirtingose pasaulio šalyse mokyklose taikomos mokymo programos smarkiai skiriasi, jose visose privalo atsispindėti geriausios šiuolaikinio geografijos mokslo praktikos.

Ši Tarptautinė chartija, kurią parengė Tarptautinės geografų sąjungos Geografinio švietimo komisija, buvo pristatyta ir aptarta 2015 m. rugpjūtį Maskvoje vykusios Tarptautinės geografų sąjungos regioninės konferencijos metu. Ją patvirtino Tarptautinės geografų sąjungos Generalinė asamblėja per 2016 m. rugpjūtį Pekine vykusį Tarptautinės geografų sąjungos kongresą.

Tarptautinė geografų sąjunga dar kartą patvirtina 1992 m. Geografinio švietimo chartijoje bei vėlesniuose Geografinio švietimo komisijos dokumentuose išdėstytus principus ir siūlo čia pateikiamus nuostatus bei praktikas naudoti kaip Tarptautinį veiksmų planą, kuriuo remiantis jauni žmonės visose pasaulio šalyse galėtų įgyti tokį geografinį išsilavinimą, koks jiems priklauso. Savo 2016 m. Pekine vykusio kongreso metu Tarptautinė geografų sąjunga rekomenduoja šią Chartiją visoms pasaulio vyriausybėms bei tautoms ir siūlo šiuos principus bei praktikas naudoti kaip pagrindą, kuriuo remiantis visose šalyse būtų užtikrinamas visapusiškai kokybiškas geografinis švietimas.

Pasirašyta

Prof. Vladimir'as Kolossov'as

Tarptautinės geografų sąjungos prezidentas

Pekinas, 2016 m. rugpjūčio 24 d.

Šią 2016 m. Geografinio švietimo chartiją TGS Geografinio švietimo komisijos vardu parengė prof. Joop'as van der Schee ir prof. John'as Lidstone'as (pirmininkai). 2016 m. Chartijos projektai buvo aptarti su EUROGEO, EUGEO, AAG, SEAGA ir kitų atstovais.

Teksto autorinės teisės – TGS Geografinio švietimo komisijos

Nuotraukos – prof. Joop'o van der Schee

Dizainas – „Usecue Amsterdam“ / Joseph'o Plateau'o, Amsterdamas

**International
Geographical
Union**

**Union
Géographique
Internationale**

Commission
on Geographical
Education